

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань правової політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-35-84

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про примусове виконання рішень
(реєстр. № 5660 від 14 червня 2021 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 16 червня 2021 року Комітет Верховної Ради України з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 06 липня 2021 року (протокол № 63) проект Закону про примусове виконання рішень (реєстр. № 5660 від 14 червня 2021 року), поданий народними депутатами України Божицом В.І., Костіним А.Є., Тарасенком Т.П. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблено з метою комплексного удосконалення процесу примусового виконання рішень.

Законопроектом пропонується визначити загальні засади та порядок здійснення примусового виконання рішень, а також правовий статус, завдання та основи організації і діяльності суб'єктів примусового виконання рішень.

Зокрема, Законопроектом передбачено:

- 1) розширення повноважень приватних виконавців та полегшення доступу до професії приватного виконавця для збільшення їх загальної кількості, розширення повноважень помічника приватного виконавця;
- 2) цифровізація процесу примусового виконання рішень;
- 3) визначення особливостей виконання окремих категорій рішень;
- 4) нові підходи до звернення стягнення на майно боржника, визначення особливостей звернення стягнення на окремі види майна.

На думку авторів Законопроекту його прийняття сприятиме становленню загальних засад та порядку здійснення примусового виконання рішень.

Запровадження передбачених Законопроектом змін забезпечить підвищення ефективності виконання судових рішень, як необхідної складової дотримання Україною Європейської конвенції з прав людини та виконання рішень Європейського суду з прав людини (справи Іванов/Бурмич проти України), шляхом розвитку інституту приватного виконання, а також удосконалення правових інструментів примусового виконання рішень.

Розглядаючи Законопроекти, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Відповідно до Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3); в Україні визнається і діє принцип верховенства права (частина перша статті 8); права і свободи людини і громадянина захищаються судом; кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (частини перша, друга статті 55); обов'язковість судового рішення є однією з основних засад судочинства (пункт 9 частини другої статті 129); суд ухвалює рішення іменем України, судові рішення є обов'язковим до виконання; держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку (частини перша, друга статті 129-1).

Конституційні права і свободи є фундаментальною основою існування та розвитку Українського народу, а тому держава зобов'язана створювати ефективні організаційно-правові механізми для їх реалізації. Відсутність таких механізмів нівелює сутність конституційних прав і свобод, оскільки призводить до того, що вони стають декларативними, а це є неприпустимим у правовій державі (абзац четвертий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012);

Згідно з абзацом першим пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016 держава, виконуючи свій головний обов'язок - утвердження і забезпечення прав і свобод людини (частина друга статті 3 Конституції України) - повинна не тільки утримуватися від порушень чи непропорційних обмежень прав і свобод людини, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості їх повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. З цією метою законодавець та інші органи публічної влади мають забезпечувати ефективне правове регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, та створювати механізми, необхідні для задоволення потреб та інтересів людини.

У своєму рішенні від 15 травня 2019 року № 2-р(П)/2019 Конституційний Суд України вказує, що виконання судового рішення є невід'ємною складовою права кожного на судовий захист і охоплює, зокрема, визначений у законі комплекс дій, спрямованих на захист і поновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави (абзац третій пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 13.12.2012 №18-рп/2012); невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом (перше речення абзацу другого пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 225.04.2012 № 11-рп/2012); право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини і громадянина, а обов'язкове виконання судових рішень – складовою права на справедливий судовий захист (абзац 5 підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 26.06.2013 № 5-рп/2013).

Конституційний Суд України наголосив, що забезпечення державою виконання судового рішення як невід'ємної складової права кожного на судовий захист закладено на конституційному рівні у зв'язку із внесенням Законом

України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" від 02.06.2016 № 1401–VIII змін до Конституції України та доповненням її, зокрема, статтю 1291, частиною 2 якої передбачено, що держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку.

Аналіз статей 3, 8, частин першої, другої статті 55, частин 1,2 статті 1291 Конституції України у їх системному зв'язку, наведених юридичних позицій Конституційного Суду України дає підстави стверджувати, що обов'язкове виконання судового рішення є необхідною умовою реалізації конституційного права кожного на судовий захист, тому держава не може ухилятися від виконання свого позитивного обов'язку щодо забезпечення виконання судового рішення задля реального захисту та відновлення захищених судом прав і свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави. Позитивний обов'язок держави щодо забезпечення виконання судового рішення передбачає створення належних національних організаційно-правових механізмів реалізації права на виконання судового рішення, здатних гарантувати здійснення цього права та обов'язковість судових рішень, які набрали законної сили, що неможливо без їх повного та своєчасного виконання; невиконання державою позитивного обов'язку щодо забезпечення функціонування запроваджуваної нею системи виконання судових рішень призводить до обмеження конституційного права на судовий захист та нівелює його сутність.

Водночас існуюча в Україні проблема з виконанням рішень національних судів, призвела до численних звернень до Європейського суду з прав людини, і як результат, ухвалення ним, зокрема, рішень у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України», якими констатовано порушення прав заявників за статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколів до неї (далі – Конвенція) (право на справедливий суд).

Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що порушення прав, гарантованих Конвенцією, є наслідком недоліків регуляторної та адміністративної практики органів державної влади, мають широкомасштабний і комплексний характер та вимагають здійснення всебічних і комплексних заходів, можливо із залученням різних національних органів.

На підставі викладеного Комітет погоджується із необхідністю комплексного удосконалення порядку примусового виконання рішень суду в Україні.

При цьому Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень до Законопроекту.

У листі від 02 липня 2021 року № 22/17-2021/218032 свої зауваження до Законопроекту надав Інститут законодавства Верховної Ради України.

Враховуючи зазначене Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про примусове виконання рішень (реєстр. № 5660 від 14 червня 2021 року), поданий народними депутатами України Божиком В.І., Костіним А.Є., Тарасенком Т.П. та іншими народними депутатами України за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу.

2. Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити на пленарному засіданні під час розгляду даного Законопроекту, відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України, про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті Законопроекту, інших структурних частин Законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання Законопроекту.

3. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики Божика Валерія Івановича.

Голова Комітету

А.Є. КОСТІН

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Костін Андрій Євгенович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000053E22E0027179400
Дійсний до: 28.04.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-26/03-2021/222310 від 06.07.2021

573986